

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИВАТНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«МЕДИКО-ПРИРОДНИЧИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

Кафедра психології

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з навчально-методичної
роботи В.Л. Гавеля
«27» серпня 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ
ВИЩОЇ ОСВІТИ 2 КУРСУ (НАВЧАЛЬНО-ВИРОБНИЧА ПРАКТИКА)

Ступінь вищої освіти «бакалавр»

Рівень: перший (бакалаврський) рівень

Галузь знань: 05 «Соціальні та поведінкові науки»

Спеціальність: 053 «Психологія»

Освітня програма : «Психологія»

м. Миколаїв, 2020 рік

Робоча програма практичної підготовки здобувачів вищої освіти 2 курсу,
ступеня вищої освіти «бакалавр» за спеціальністю 053 «Психологія»

Розробники Стариков І.М., доктор пед. наук, професор

Васильєв Я.В., д. психол. н., професор

Меліхова І.О., к. психол. наук, доцент

Мишеніна А.В., старший викладач кафедри

Робоча програма затверджено на засіданні кафедри психології

Протокол від "25" серпня 2020 року № 1

Завідувач кафедри психології (Я.В. Васильєв)

Робочу програму погоджено Вченою радою університету

Протокол № 1 від « 27 » серпня 2020 р.

Голова Вченої ради (М.А. Волков)

1. ВСТУП

Навчальна психодіагностична практика призначається для студентів, які оволодівають фахом психолога. Якісні і кількісні параметри підготовки психолога мають відповідати вимогам освітньої програми «Психологія», згідно з якою фахівець готується до здійснення своєї професійної діяльності.

Під час практики студент повинен використати знання, навички та вміння, набуті з дисциплін, які вивчалися протягом 2-х років. У цілеспрямовану формуванні фахівця на початковому етапі виняткова роль належить психодіагностичній практиці, яка проводиться протягом 2 тижнів та становить собою завершальний етап 2-го курсу.

Програма практики в поєднанні з іншими практичними та теоретичними курсами, передбаченими навчальним планом, має забезпечити всебічну підготовку психолога, закласти основу для подальшого самостійного удосконалення професійних умінь та навичок, виховувати творчий, дослідницький підхід до своєї діяльності.

Обов'язковою умовою проведення практики студентів є наявність на базі практики досвідченого психолога. Можливими **базами** для проведення навчальної практики є найрізноманітніші заклади, установи та організації, де працює психолог-практик (школи, гімназії, ліцеї, коледжі, дошкільні дитячі установи, соціально-психологічні служби для молоді, державні та приватні підприємства, установи та фірми, медичні установи, телефони довіри тощо).

Перед початком практики на кафедрі психології проводиться настановча конференція, у якій беруть участь студенти-практиканти та їх керівники від університету та баз практики. На ній відповідальний за проведення практики від кафедри психології знайомить студентів та керівників з наказом ректора, вимогами щодо проходження практики, обов'язками студентів-практикантів та керівників. Для кожної бази практики з числа студентів призначається староста.

Практика студентів ПВНЗ «МПУ» є невід'ємною складовою частиною навчального процесу й проводиться у відповідності до «Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів освіти», затвердженого Міністерством освіти та науки України наказом №93 від 8 квітня 1993 р., Положення про проведення практики студентів в ПВНЗ МПУ, законом України Про вищу освіту, від 01.07.2014 р. [№ 1556-VII](#) (особливо 1 ст. 51), стандарту вищої освіти України у галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки», освітньої програми «Медична психологія», робочих навчальних планів зі спеціальності 053 «Психологія», наскрізної програми практик, інструкції з охорони праці та навколишнього середовища, методичних рекомендацій по виконанню індивідуальних завдань з психодіагностичної практики.

Основними **обов'язками студентів-практикантів** є:

1. Розпочати і завершити практику у визначений термін.
2. Перебувати на базі практики продовж усієї практики.

3. Якісно виконувати усю роботу, передбачену програмою практики.
Невиконання хоча б одного пункту програми є підставою для не атестації студента-практиканта.
4. Дотримуватися правил внутрішнього розпорядку бази практики.
5. Виконувати розпорядження адміністрації бази практики та керівників практики.
6. Дотримуватися норм поведінки.
7. Дотримуватися положень Кодексу психологів.
8. Вчасно оформити документацію.
9. Захистити звіт по практиці.

Основними **обов'язками керівника практики від університету** є:

1. Забезпечити практикантів скеруванням на практику.
2. Спільно з керівником від бази практики забезпечити зустріч практикантів з керівництвом бази практики.
3. Ознайомити студентів з метою та завданнями практики.
4. Ознайомити студентів з правилами ведення документації.
5. Допомогти укласти індивідуальний план практикантів, затвердити його та контролювати виконання.
6. Проводити індивідуальні та групові консультації.
7. Контролювати хід практики.
8. Оцінити роботу студентів на практиці.
9. Взяти участь у настановній та підсумковій конференціях з питань практики.
10. Подати письмовий звіт про керівництво практикою.

Основними **обов'язками керівника від бази практики** є:

1. Спільно з керівником практики від навчального закладу забезпечити зустріч практикантів з керівництвом бази практики.
2. Ознайомити студентів-практикантів з базою практики.
3. Ознайомити студентів-практикантів з правилами техніки безпеки та протипожежної безпеки на робочому місці.
4. Допомогти укласти індивідуальний план практикантів та контролювати його виконання.
5. Проводити індивідуальні та групові консультації.
6. Контролювати хід практики.
7. Оцінити роботу студентів на практиці, їхню готовність до професійної діяльності.
8. Підготувати характеристику на студента-практиканта.
9. Взяти участь у настановній та підсумковій конференціях з питань практики.

На бази практики студенти з'являються зі скеруванням, яке їм видають керівники від університету на кафедрі. Щоби допустити до роботи, практиканти повинні заздалегідь пройти в університеті медичний огляд та інструктаж з техніки безпеки та протипожежної безпеки.

Після завершення практики на кафедрі психології проводиться підсумкова конференція.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ

Загальна мета практика полягає у закріпленні в умовах виробництва теоретичних знань, забезпеченні єдності теоретичного та практичного навчання студентів. Мета навчальної практики здійснюється шляхом ознайомлення зі змістом і формами роботи на базі практики та виконання конкретних завдань, передбачених програмою практики.

Локальною метою практики є ознайомлення студентів із діяльністю практичного психолога в різноманітних закладах освіти та на виробничих підприємствах, забезпечення практичного знання студентами закономірностей професійної діяльності та оволодіння способами її організації, розвиток вміння вирішувати конкретні психологічні завдання згідно з умовами та специфікою закладу, де проводиться практика, виховання у студентів потреби систематично поновлювати свої знання і творчо застосовувати їх у своїй діяльності.

Основними завданнями практики є:

- закріплення, поглиблення та розширення теоретичних знань з практикою з вивчених дисциплін (загальна психологія, практикум з загальної психології, психодіагностика. Клінічна психодіагностика, психофізіологія, вікова анатомія, фізіологія та психологія, психологія стресу та суїцидологія, психологія здоров'я та здорового способу життя);

- підготовка до вивчення профільюючих дисциплін (загальна психологія, психологічне консультування та основи корекції, патопсихологія та клінічна психологія, соціальна та політична психологія, практикум з загальної психології, вікова та педагогічна психологія, спеціальна психологія);

- збір матеріалів для виконання курсової роботи;

- набуття навичок виконання майбутньої професійної діяльності, перевірити та закріпити теоретичні знання в умовах реальної практичної діяльності психолога у закладах освіти, в установах та організаціях різних форм власності, в яких існують психологічні служби, а також суспільної і організаційної роботи в колективі.

У результаті проходження психодіагностичної практики студент оволодіває такими компетентностями:

I. Загальні:

Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

Здатність бути критичним і самокритичним.

Здатність приймати обґрунтовані рішення.

Навички міжособистісної взаємодії.

Здатність працювати в команді.

Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні

II. Фахові:

Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.

Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.

Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел .

Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.

Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження.

Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну відповідно до запиту.

Здатність дотримуватися норм професійної етики.

Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

III. Спеціалізовані компетентності спеціальності:

Здатність приймати обґрунтовані рішення, в тому числі в конфліктних ситуаціях, а також з метою їх запобігання.

Здатність застосовувати психопрофілактичні заходи серед населення з метою збереження і підтримання психологічного та психічного здоров'я.

Здатність проводити просвітницьку роботу (бесіди, лекції) серед населення, хворих.

Здатність встановити психологічний контакт з хворим (пацієнтом).

Здатність провести психологічне дослідження і виявити психологічні і соціальні чинники, що провокують психічний розлад.

Здатність визначити актуальний психічний стан пацієнта, в тому числі наявність стресу, фрустрації, невротичних розладів.

Здатність обрати тактику і конкретні методики надання психологічної допомоги.

Здатність оформлювати медико-психологічну документацію (записи в журналі спостережень, індивідуально-психологічних консультацій, експериментальних та психодіагностичних досліджень та психологічної роботи).

3. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ

Навчальна психодіагностична практика передбачає:

- складання характеристики бази практики в цілому;
- роботу над індивідуальним завданням.

Загальна характеристика діяльності бази практики включає:

- коротку характеристику щодо створення, роду і специфіки діяльності і функцій бази практик;
- дослідження щодо структурних особливостей бази практики;
- опис і аналіз функціонування бази практики;
- аналіз предметної області.

Індивідуальні завдання студентам видають керівники практики від університету, виходячи із специфіки бази практики. У якості індивідуального завдання студенти розробляють та вносять пропозиції за основними напрямками діяльності. Індивідуальне завдання передбачає також підготовку теоретичного питання за одним із найпрогресивніших методів підвищення ефективності діяльності бази практики.

За результатами проведеної роботи проводиться підготовка звіту і його захист.

Повноцінна реалізація закладених в основу програм практик головних завдань передбачає проходження студентами **3-х послідовних етапів роботи**: початкового, основного, завершального. Студент-практикант повинен здійснювати роботу відповідно до **опису наступних етапів**.

На початковому (установчому) етапі:

- бути присутнім на зборах по практиці;
- ознайомитися із програмою;
- отримати індивідуальне завдання у керівника і узгодити з ним календарний план роботи на період проходження практики;
- індивідуальне завдання занести у щоденник практики.

На основному етапі (період проходження практики):

- якісно і повністю виконувати індивідуальне завдання;
- збирати й узагальнювати матеріал за даними практики;
- систематично доповідати керівнику практики про виконані завдання;
- вести щоденник практики.

На завершальному (підсумковому) етапі:

- підготувати звіт по практиці у відповідності до вимог програми практики;
- своєчасно здати у встановлений термін звіт по практиці на кафедру.

Студент-практикант відображає свою роботу у Щоденнику практики та отримує відгук та висновки керівників практики від бази та кафедри.

3.1 Сформовані компетенції

Після проходження навчальної практики студент повинен:

Знати:

- структуру та особливості роботи психологічних служб різних типів підприємств та закладів: освіти, медичних;

- методичний та психологічний інструментарій, яким користується психолог;
- особливості сучасного етапу роботи психолога, надбання передового досвіду;
- основні напрями науково-практичної та прикладної психології;
- особливості проведення психологічного дослідження із застосуванням прийомів психодіагностичних вимірювань, клінічної психодіагностики;
- шляхи закріплення, поглиблення та синтезування психологічних знань у процесі їх використання для вирішення конкретних завдань.

Вміти:

- складати план роботи психолога у відповідності із специфікою навчально-виховного закладу чи організації, при яких функціонує психологічна служба;
- аналізувати та описувати матеріально-технічну та методичну базу проведення практики;
- аналізувати особливості діяльності та професійні функції психолога; проводити спостереження, опитування;
- обирати ефективні прийоми роботи з урахуванням конкретної ситуації;
- спостерігати, аналізувати та узагальнювати досвід психологів, переносити ефективні прийоми і форми роботи в практику своєї діяльності;
- вивчати спеціальну літературу та творчо осмислювати її; самостійно виконувати індивідуальні завдання;
- здійснювати самоконтроль та самоаналіз своєї професійної діяльності.

Набути навичок: виконання майбутньої професійної діяльності, перевірити та закріпити теоретичні знання в умовах реальної практичної діяльності психолога у закладах освіти, в установах та організаціях різних форм власності, в яких існують психологічні служби, а також суспільної і організаційної роботи в колективі. Опанування первинних методів психодіагностики: спостереження, бесіди, анкетування, опитування, тестування, клінічної психодіагностики.

3.2 Вид та термін проведення практики

Практика для студентів є вагомою частиною навчального процесу підготовки майбутніх практичних психологів. Навчальним планом підготовки бакалаврів психології передбачено такий вид практики як навчальна. Практика є психологічною за змістом. Її проходження дає змогу студентам на базі отриманих знань ознайомитися з уміннями та навичками, які відповідають посадовим обов'язкам сучасного психолога.

Тривалість робочого дня практикантів у кожному випадку визначається режимом роботи підприємства, закладу, установи. Із загального робочого часу на день студентам-практикантам виділяється година для оформлення щоденника та іншої документації.

Термін проведення практики – 2 тижні. Конкретні терміни практики можуть коригуватись, залежно від індивідуальних побажань студентів та дозволу кафедри психології.

Під час проходження психодіагностичної практики, студенти 2-го курсу знайомляться з професійною діяльністю практичного психолога, зокрема, вони повинні:

1. Ознайомитися з основними напрямками роботи психолога в організації;
2. З'ясувати зміст роботи кожного з напрямів роботи практичного психолога;
3. Навчитися аналізувати роботу психолога відповідно до заданих критеріїв його діяльності.

Ефективність проходження студентами практики обумовлюється кількома чинниками: належного керівництва практикою з боку викладачів та методистів; вдалого підбору закладів для проходження практики з добре поставленою роботою і творчим працьовитим персоналом; доброзичливого ставлення колективу закладу до студентів-практикантів, надання їм необхідної методичної допомоги; психологічної готовності студентів.

Тривалість робочого часу студентів під час проходження практики регламентується Кодексом законів про працю України і складає, від 16 до 18 років – 36 годин на тиждень (ст. 51 із змінами, внесеними Законами № 871-12 від 20.03.91, № 3610-12 від 17.11.93, № 263/95 ВР від 05.07.95), від 18 років і старше – не більше 40 годин на тиждень (ст. 50 в редакції Закону № 871-12 від 20.03.91, із змінами, внесеними Законом № 3610-12 від 17.11.93).

Бази практики

1. Громадська організація «Центр відкритих можливостей», Миколаїв, проспект Центральний 8-А.
2. Навчальний заклад ЗОШ №35 Миколаїв, вул. Морехідна, 2-А.
3. Дошкільний навчальний заклад ДНЗ №59. м.Миколаїв, вул. Морехідна, 2-А.
4. Громадська організація «Сила побратимства», м.Миколаїв, вул. Нікольська, 46.
5. Миколаївська спеціальна ЗОШ обласної ради – МСЗОШ. м.Миколаїв, вул. 8-го Марта.
6. Мішково-Погорілівська дитяча музична школа.
7. Мішково-Погорілівська ЗОШ І-ІІІ ст., Миколаївська область, Вітовський район, с.Мішково-Погорілове, вул. Валі Котика, 23.
8. ТАТ «Укрзалізниця». м.Миколаїв, вул. Фалєєвська, 12
9. Миколаївська спеціальна загальноосвітня школа - інтернат № 2 Миколаївської обласної ради, м.Миколаїв, вул. Рибна, 91.
10. Приватний дошкільний навчальний заклад. Дитячий садок «Хая Мушка». м.Миколаїв, вул. Чкалова, 110/1.

Студенти можуть самостійно з дозволу завідувача кафедри підбирати для себе місце проходження практики і пропонувати їх для використання

4. ЗМІСТ ПРАКТИКИ

Навчальна практика включає:

1. Відвідування і безпосереднє знайомство зі специфікою та формами організації діяльності психолога в закріплених базах практик.
2. Знайомство з психологічною документацією та інформацією.
3. Ділове спілкування зі спеціалістом-психологом.
4. Спостереження та допомога практичному психологу в усіх видах психодіагностичної роботи.
5. Виконання індивідуального завдання.
6. Робота у навчальній лабораторії психології (каб. №204).

Під час проходження практики студенти-практиканти повинні суворо дотримуватися правил охорони праці та протипожежної безпеки. Кожен студент отримує індивідуальні завдання, які повинен вчасно та якісно виконати і оформити відповідно до вимог.

4.1. Індивідуальні завдання

Під час психодіагностичної практики студенти повинні виконати наступні індивідуальні завдання (розподіл часу може бути зміненим залежно від специфіки роботи практиканта):

1. Скласти календарний план роботи (4 год).
2. Скласти графік відвідування місця проходження практики (6 год).
3. Вести щоденник спостережень (5 год).
4. Ознайомитися з діяльністю психологічної служби за місцем проходження практики (8 год):
 - ✓ з планом та змістом роботи психолога,
 - ✓ обов'язками практикуючого психолога,
 - ✓ розподілом часу на різні види діяльності,
 - ✓ психологічною документацією,
 - ✓ робочим місцем психолога,
 - ✓ вимогами щодо оформлення кабінету психолога.
5. Бути присутнім під час проведення психологічних обстежень, бесід, консультування (6 год).
6. Приймати активну участь у психодіагностичному обстеженні (60 год).
7. Допомогти оформити кабінет психології (при потребі) чи інші завдання з бази практики (15 год).
8. Займатися волонтерською діяльністю (25 год).
9. Оформити документи практики (10 год).

Таблиця 4.1.

**Планування роботи по виконанню індивідуального завдання
психодіагностичної практики**

Термін	Зміст роботи (завдання)	Зміст консультації методиста
I тиждень	Спостереження, формулювання гіпотез, вибір методів, визначення процедури проведення досліджень.	Перша консультація з керівником практики
I-II тиждень	Проведення дослідження, обробка результатів, перевірка первинних гіпотез, дослідження з уточненням первинних результатів	Друга консультація з керівником практики
II тиждень	Обробка результатів, розробка та надання психологічних рекомендацій за результатами діагностики, проведення консультації з обстежуваним, складання висновків та звіту практики.	Третя консультація з керівником практики

Під час психодіагностичної практики студенти здійснюють вивчення особистості як мінімум **2-х досліджуваних**, наприклад дитини та дорослого, **та 2 дитячих груп**, або однієї в динаміки розвитку, що складає бюджет часу 2-х тижнів.

При виконанні психодіагностичної роботи студент-практикант користується **принципами та положеннями Етичного кодексу психолога**.

4.2. Навчальні посібники

Для ефективного проведення навчальної практики студенти можуть користуватися наступною навчальною літературою:

1. Бондаренко О. Психологічна допомога особистості. Харків, 2006.
2. Горностай П. П., Васьковская С. В. Теория и практика психологического консультирования. Проблемный подход. К., 2005.
3. Горбатов Д.С. Практикум по психологическому исследованию . – Самара: Издательский Дом «БАХ-РАХ-М», 2011. -248с.
4. Немов Р. С. Психология: В 3 кн. 2-е изд. Кн. 2. Психология образования. М., 1995.
5. Рабочая книга практического психолога. Технология эффективной профессиональной деятельности. М., 2006.

4.3. Методичні рекомендації

Після настановної конференції студенти від університетського керівника практики отримують скерування. У перший день практики разом з університетським керівником вони прибувають на місце проходження практики, де їх зустрічає керівник від бази практики. Упродовж перших двох днів кожного практиканта закріплюють за своїм підрозділом, класом, академічною групою тощо. Керівник організації видає наказ про проходження практики студентами.

У перший день студенти знайомляться з базою практики. Упродовж наступних 1 – 2 днів студенти складають календарний план роботи та графік відвідування місця проходження практики. У календарному плані повинно бути детально (по датах та годинах) описані види роботи студента під час проходження практики. У графіку відвідування зазначається дата, години та місце знаходження практиканта на базі практики. Один примірник графіка подається керівникові практики від кафедри психології для контролю.

Упродовж всієї практики студенти ведуть щоденник, у якому занотовують результати спостережень, свої враження про роботу психолога. Щоденник ведеться у довільній формі. Його має право оглянути лише керівник практики від кафедри психології.

Орієнтовне індивідуальне завдання навчальної (психодіагностичної) практики для студентів II курсу спеціальності 053 Психологія першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Таблиця 4.2.

Календарний план-графік психодіагностичної практики студентів 2-го курсу

Дні, тижні	Завдання	Зміст роботи	Звітність
1	2	3	4
1 тиждень			
1 -3 день	Знайомство з базою практики	Студенти знайомляться з особливостями роботи у закріплених організаціях	Записи у додатку до щоденника про враження від першого знайомства, про основні напрямки роботи практичного психолога
	Знайомство з роботою практичного (медичного) психолога	Відвідування кабінету психолога. Бесіда про види психологічної роботи психолога	Записи у додатку про зміст роботи психолога, копія плану роботи психолога (на період проходження практики)
	Знайомство з нормативною документацією психолога	✓ планом та змістом роботи психолога, ✓ обов'язками практикуючого психолога, ✓ розподілом часу на	Записи у додатку перелік нормативної документації психолога, копії нормативної документації психолога (на період проходження практики)

		✓ різні види діяльності, психологічною документацією, ✓ робочим місцем психолога, ✓ вимогами щодо оформлення кабінету психолога.	
4 день	Відвідування заняття з роботи психології	Спостереження за змістом, методами та формами роботи психолога	Зміст заняття (у вигляді стислого конспекту)
4-5 день	Спостереження	Спостереження за віковими особливостями Дитини: пізнавальні процеси: уява, сприйняття, увага, пам'ять, особливості розвитку мовлення.	Загальна характеристика віку дітей (відповідно до тої групи, в якій працює практикант): пізнавальних процесів, особливостей розвитку спілкування (див додаток 2).
6 день	Спостереження	Спостереження за віковими особливостями дитини: поведінкова сфера: проявами індивідуально-психологічних характеристик особистості (темперамент, характер, ігрова діяльність, спрямованість тощо).	Загальна характеристика віку дітей (відповідно до тої групи, в якій працює практикант): вікові новоутворення; визначення провідного виду діяльності (відповідно до тої групи, в якій працює практикант) (див додаток 3).
6 день	Спостереження	Спостереження за комунікативними особливостями дитини	Загальна характеристика комунікативної сфери дитини (відповідно до тої групи, в якій працює практикант).
7 день		Оформити результати спостереження у вигляді протоколу. Зробити психологічний аналіз спостереження і психологічні висновки, пізнавальної, особистісної сфери, міжособистісних відносин.	

2 тиждень

8 -9 день	Психодіагностика	Психодіагностика за допомогою тестових методик (відповідно до плану практичного психолога) (2 методики)	1. Обробка результатів дослідження. 2. Проаналізувати результати. 3. Зробити висновки. 4. Оформити результати у вигляді протоколу
10 день		Оформити результати психодіагностики у вигляді протоколу. Зробити психологічний аналіз і психологічні висновки, пізнавальної, особистісної сфери, міжособистісних відносин.	

11 -12 день	Узагальнення матеріалу	Написати психологічну характеристику на респондента. (див додаток 4). Зробити висновки.	Психологічна характеристика повинна бути написана в додатку до щоденника й підписана психологом закладу. 2. Оформлення звіту
13 день	Участь у підсумковій конференції практики. Захист звіту з навчальної практики.		

5. ФОРМИ І МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Студенти-практиканти повинні строго дотримуватися режиму праці бази практики та виконувати свою роботу згідно індивідуального графіку та плану роботи.

Керівники студентської практики контролюють перебування студентів на базах практики (згідно графіку), дотримання ними плану роботи, наявність необхідної документації, якість виконаної роботи, ставлення до своїх обов'язків та дисциплінованість. Керівник від кафедри психології має право контролювати записи, занесені у щоденник практики.

Робота студентської групи та керівників практики, в свою чергу, контролюється завідувачем кафедри психології та навчальною частиною університету.

Загальні організаційні питання навчальної (психодіагностичної) практики

Про проходження практики видається наказ:

1. Ректором університету про направлення студентів на практику до певної установи, призначення відповідальної особи – керівника практики від університету, склад комісії по захисту звітів про практику.
2. Керівником установи, де зазначається її термін, режим. Відповідальні особи.

Першого дня практики студенти разом із керівником практики (від навчального закладу) складають календарний план-графік практики. Календарний план-графік складається на весь період практики за програмою, записується у додаток до щоденника.

Відповідно до програми, календарного плану передбачається послідовне проведення роботи. Про фактичне виконання кожного з пунктів календарного плану робиться відмітка у щоденнику керівником практики.

Роботу, що виконана під час практики, студенти стисло описують у щоденнику кожного дня. Керівник практики від установи підтверджує записи і характеризує роботу практиканта.

Студенти також складають звіти про виконану роботу, які передають керівникові практики від університету для перевірки.

На завершальному етапі практики керівник від установи оцінює роботу кожного студента. Свої зауваження він викладає у характеристиці, що засвідчується печаткою установи.

Оформлений таким чином щоденник підписує керівник від установи і передає для підпису керівнику практики від університету.

Порядок складання та оформлення звіту про практику

Звіт про практику має бути обсягом до 20 сторінок рукописного або друкованого тексту і повинен включати:

- опис роботи, що виконана за календарним планом під час проходження практики;
- висновки та пропозиції щодо удосконалення роботи практичного психолога.

Звіт потрібно готувати протягом усього періоду практики. Після завершення роботи з певного розділу плану, студент повинен опрацювати накопичений матеріал. В кінці практики студенту слід остаточно оформити документацію.

Рекомендується така **послідовність матеріалу у звіті**:

- титульний аркуш;
- щоденник;
- зміст практики;
- стислий виклад проведених робіт;
- загальний звіт.

Комісія у складі керівника практики від університету, викладача і керівника практики від установи організовує захист звітів. При встановленні оцінки враховується характеристика, яка видана керівником практики від установи, зміст звіту, знання студента з циклу професійно-орієнтованих і спеціальних дисциплін, зауваження керівника практики від університету.

Підведення підсумків практики, оцінювання роботи студента-практиканта

Після закінчення терміну практики студенти звітують про виконання програм практики та індивідуального завдання. Звіт має містити відомості про виконання студентом усіх розділів програми практики.

Звіт з практики захищається з диференційованою оцінкою перед комісією, призначеною завідувачем кафедри психології. Захист практики приймається протягом 10 днів після її закінчення.

Оцінка за практику вноситься до заліково-екзаменаційної відомості і до залікової книжки студента за підписами керівника практики або членів комісії.

Студент, який не виконав програму практики без поважних причин, може бути надано право проходження практики повторно у вільний від навчального процесу час.

Студент, який востаннє отримав негативну оцінку з практики, відраховується з вузу.

Загальна оцінка за практику – 100 балів.

Результати складання заліків з практики викладачі заносять в екзаменаційну відомість і проставляють в заліковій книжці.

Розподіл балів для оцінювання практики

№ п/п	Вид звітної роботи	Кількість балів
1.	Оцінка виконання студентом індивідуального завдання практики керівником практики з університету	20 б.
2.	Опис результатів знайомства з діяльністю психологічної служби за місцем проходження практики зі своїми коментарями	40 б.
3.	Опис практики в щоденнику	10 б.
4.	Оформлення звітної документації	10 б.
5.	<u>Захист практики</u>	20 б.
6.	Сума =100	

Підсумки практики обговорюються на засіданні кафедри психології.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 - 100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	Дуже добре	
75-84	C	Добре	
70-74	D	Задовільно	
60-69	E	Допустимо	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання

0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
------	---	--	---

**Нормативно-правові документи, листи Міністерства освіти і науки,
молоді і спорту України**

1. Положення про психологічну службу системи освіти і науки України, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 23 липня 2009 р. за № 687/16703 ; Наказ МОН України 02.07.2009 № 616
2. Типове положення про центри практичної психології і соціальної роботи, затверджене наказом Міністерства освіти і науки України від 14 08.2000 р. № 385;
3. «ПОЛОЖЕННЯ ПРО ЕКСПЕРТИЗУ психологічного і соціологічного інструментарію, що застосовується в навчальних закладах міністерства освіти і науки України», затверджене наказом міністерства освіти і науки України від 20.04 2001 р. № 330:
4. Наказ Міністерства освіти і науки України від 07.06.2001 р. № 439 „Про внесення змін до Положення про психологічну службу системи освіти України”, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 09.07.2001р. за № 570/5761;
5. Наказ Міністерства освіти і науки України та АПН України від 15.08.2001 р. № 592\33 „Про забезпечення розвитку психологічної служби в системі освіти України”;
6. Наказ Міністерства освіти і науки України від 19.10.2001р. № 691 „Про затвердження Положення про психологічний кабінет дошкільних, загальноосвітніх та інших навчальних закладів”;
7. Лист Міністерства освіти і науки України від 12.04.2000 р. №1 \9-100 про зупинення процесу скорочення посад практичних психологів (соціальних педагогів) у дошкільних та інших типах загальноосвітніх та інших закладах системи загальної середньої освіти;
8. Лист Міністерства освіти і науки України від 27.08.2000 р. № 1,9-352 про планування діяльності, ведення документації і звітності усіх ланок психологічної служби системи освіти України;
9. Лист Міністерства освіти і науки України від 18.05.2001р. №1\9-193 щодо зарахування часу роботи на посаді «психолог» до стажу педагогічної роботи практичних психологів загальноосвітніх та інших навчальних закладів системи загальної середньої освіти;
10. Лист Міністерства освіти і науки України від 27.08.2002 р. №1\9-388 про проведення атестації практичних психологів (соціальних педагогів) загальноосвітніх навчальних закладів та центрів практичної психології і соціальної роботи ;
11. Постанова КМ України від 26 вересня 2002 р. № 1436 „Про внесення змін і установ освіти, охорони здоров’я та соціального захисту і посад, робота на яких дає право на пенсію за вислугу років”;
12. Накази МОН України:
 - Про Концепцію в галузі освіти щодо профілактики залучення незаконних форм праці від 28.12.2002 р. №762;

- Про проведення атестації керівників та методистів-психологів центрів практичної психології і соціальної роботи від 19.11.2002р. № 661;
- Про підпорядкування центральній психолого-медико-педагогічній консультації від 26.11.2002р. № 673\79;
- Про розширення мережі експериментальних загальноосвітніх навчальних закладів за темою „Психолого-педагогічне проектування соціального розвитку особистості учнів загальноосвітніх і професійно-технічних навчальних закладів” від 19.11.2002 р. № 662.

13. Методичні рекомендації МОН, МС України:

- „Про особливості діяльності психологічної служби системи освіти України в 2002-2003 навчальному році” від 08.08.2008 р. №1 9-365;
- „Про введення ставок практичних психологів (соціальних педагогів) в дошкільних, загальноосвітніх та інших навчальних закладах системи освіти” від 28.03.2002 р. №1 9-159;
- „Реформування змісту освіти як умова профілактики залучення дітей до незаконних форм праці”, затверджені наказом МОН України від 28.12.2002 р. №762.

14. Постанова КМ України від 11 липня 2001 року „Про програму профілактики ВІЛ / СПІДу”.

15. Національні програми „Репродуктивне здоров'я”, „Програма боротьби п захворюваннями на туберкульоз”.

16. Постанова КМ України „Про національний план щодо поліпшення становища жінок та сприяння впровадженню тендерної рівності у суспільстві”.

17. Накази МОН України:

- №295 від 10.05.02 „Про затвердження заходів МОН на виконання державної програми „Онкологія”;
- №148 від 27.02.02. „Про підвищення рівня профілактичної роботи серед дітей та молоді по запобіганню незаконному вживанню наркотичних засобів і психотропних речовин”;
- №397 від 11.07.02 „Про заходи МОН щодо реалізації постанови КМУ від 05.06.02 №766 „Про затвердження Комплексної програми протидії торгівлі людьми”;
- №157,281 від 12.06.02 „Про подальший розвиток Міжнародного проекту „Європейська мережа шкіл сприяння здоров'ю в Україні”;
- №651 від 14.11.02 „Про виконання постанови КМ України від 24 жовтня 2002р. №1566 „Про затвердження програми імунопрофілактики населення”;
- №315 від 30.05.02 „Про затвердження заходів МОН України на виконання Указу Президента України від 15.03.2002 № 258 „Про додаткові заходи щодо зміцнення моральності у суспільстві та утвердження здорового способу життя”;
- №445 від 05.08.02 „Про впровадження Комплексної програми формування навичок здорового способу життя серед дітей та підлітків (за проектом „Діалог”);

18. Закон України „Об освіті”.

19. Закон України „Про середню освіту”.

Зразок складання психолого-педагогічної характеристики учня

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА УЧНЯ

1. Загальні відомості.

Прізвище, ім'я, по батькові, школа, клас, вік, який рік в даному класі, школі, стан здоров'я. Чи відповідає віку стан розвитку.

2. Відомості про умови життя та праці в сім'ї.

Умови життя учнів в сім'ї, режим дня, участь в домашньому господарстві що з родинних умов сприяє або заважає учневі успішно навчатися.

3. Успішність, ставлення до навчання, інтереси учня.

Успішність, увага на уроках, систематичність виконання домашніх завдань, причини не виконання. Інтерес до навчання. Виробничі інтереси. Інтерес до майбутньої професії. Прояви допитливості на уроках. Інтерес до мистецтва (участь у художній самодіяльності, відвідування кінотеатру тощо).

Спортивні інтереси.

4. Основні риси характеру:

- вольові якості (наполегливість, самостійний, слабовільний, неорганізований тощо.)
- ставлення до людей (чуйний, чесний, добрий, жорстокий, байдужий).
- самооцінка.
- ставлення до трудової та навчальної діяльності (працьовитий, охайний, ретельний, чи навпаки).

5. Положення учня в колективі.

Ставлення його до успіхів колективу, до товаришів по класу, до громадської думки, чи користується авторитетом, повагою, з яким товаришує. Чи бере участь в громадському житті класу, школи. Які доручення виконує.

6. Розумовий розвиток і особливості пізнавальної діяльності.

Загальний розумовий розвиток (кругозір, ерудиція, начитаність), розвиток мови. Самостійність, глибина мислення. Спостережливість.

/підпис студента-практиканта/

/підпис шкільного психолога/

Зразок складання психолого-педагогічної характеристики класу

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА КЛАСУ

1. Загальні відомості про клас. Кількість учнів, в т. ч. хлопців, дівчат. Успішність, дисципліна, відвідування.

2. Структура колективу. Рівень організованості. Згуртованість, Взаємодопомога, самоуправління, товариські взаємовідносини в колективі.

3. Спрямованість колективу класу.

Моральне обличчя класу, загально колективні інтереси (гуртки, спорт, ігри, екскурсії, клуби, вечори), їх вплив на успішність і поведінку учнів.

4. Навчальна і трудова діяльність в класі.

Ставлення до навчання, до окремих навчальних предметів, вчителів. Ставлення до суспільного-корисної праці. Взаємодопомога в навчанні та праці, загальний рівень розвитку класу, активність.

/підпис студента-практиканта/
/підпис класного керівника,
керівника - психолога/

**ОРІЄНТОВНА СХЕМА СКЛАДАННЯ
ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ
ОСОБИСТОСТІ ШКОЛЯРА**

Характеристика

Учня _____ класу _____ школи № _____ р. _____
За _____ навчальний рік.

1. Загальні відомості про школяра (вік, стан здоров'я, умови сімейного виховання.).
2. Психологічна характеристика місця і ролі школяра в сім'ї, взаємини в сім'ї (стосунки між членами сім'ї, відношення батьків до дитини, дитини до батьків), умови виховання (наявність єдності вимог членів сім'ї до дитини, допомога і контроль за виконанням домашніх завдань, участь школяра в домашній праці) індивідуальні особливості дитини (інтереси, захоплення).
3. Загальна психологічна характеристика класного колективу, членом якого є школяр. Міжособові стосунки в колективі. Симпатії і антипатії, дружба, товариство. Відношення до громадської роботи, успішність і дисципліна.
4. Характеристика стосунків школяра до колективу.
Потреба бути членом колективу, зважати на його думку, боротися за його честь. Авторитет школяра в колективі (соціометричний статус). Товариськість і розуміння інших людей. Схильність школяра масовідним соціально-психологічним явищам (наслідуванню, змаганням, навіюванню, моді, звичаям, традиціям і так далі). Відношення до негативних соціально-психологічних явищ в колективі (списуванню, підказуванню, круговій поруці, заздрість і так далі) Приналежність і відношення до неформальних груп.
5. Спрямованість особи. Особиста, громадська або ділова спрямованість особи школяра, емоційна спрямованість. Характеристика усвідомлених мотивів : структура інтересів, їх глибина, широта, пристрій і дієвість. Найбільш яскраво виражені пізнавальні інтереси, інтерес до мистецтва, літератури, спорту і так далі. Читацькі інтереси. Погляди і інтереси. Єдність знання і поведінки. Прагнення школяра, його наміри, мрії, ідеали.
6. Темперамент. Прояв деяких особливостей типу вищої нервової діяльності (сила, урівноваженість, рухливість). Прояв деяких властивостей темпераменту (сенситивності, екстра-інтравертованості, імпульсивності, ригідності та ін.).
7. Здібності. Загальні і спеціальні здібності. Найбільш видатні здібності учня (музичні, технічні, математичні, організаторські та ін.)
8. Характер. Риси вдачі, що проявляються в стосунках до оточення: до товаришів, учителів, батьків: доброта, товариськість, навіюваність, конформізм та ін. Риси вдачі, що проявляються в стосунках до громадської роботи, до праці, до вчення: працьовитість, сумлінність,

сумлінність та ін. Мотиви того або іншого відношення. Риси вдачі, що проявляються до речей, : акуратність або неохайність, дбайливе або недбале відношення до речей і так далі. Риси вдачі проявляються по відношенню до самого собі : самолюбність, честолубство, зарозумілість, скромність, соромливість, гордість.

9. Уривок домагає і самооцінка школяра. Характеристика рівня домагає (занижений, адекватний, завищений). Співвідношення самооцінки і рівня домагає. Оцінка своїх можливостей школярем (упевненість, скромність, самовпевненість і так далі) Вимогливість до себе. Відношення до критичних зауважень учителів і товаришів. Відношення школяра до самовиховання і його прояв в різних видах діяльності.
10. Учень в різних видах діяльності. Відношення школяра до вчення. Вибірче відношення до учбових дисциплін. Успішність і дисциплінованість. Мотиви вчення. Відношення до громадської діяльності. Співвідношення різних видів діяльності учня. Професійна орієнтація і вибір професії. Соціальна активність школяра.
11. Характеристика пізнавальної діяльності. Особливості сприйняття, міра розвитку спостережливості. Особливості пам'яті, типи пам'яті, точність, швидкість, тривалість утримання матеріалу. Характеристика уваги : стійкість, розподіл, неуважність і інші особливості. Співвідношення творчої і відтворюючої уяви. Міра розвитку образного і абстрактного мислення, систематичність і критичність мислення, рівень розвитку логічного мислення (послідовність і довідність у викладі своїх думок, уміння виділяти загальні і відмітні ознаки, уміння міркувати і робити висновки). Самостійність в судженнях і виводах. Міра розвитку усної і письмової мови : багатство словника, уміння виражати свої думки в усній і письмовій мові.
12. Особливості емоційно-вольової сфери. Міра емоційної збудливості школяра. Швидкість протікання і зміни емоцій. Переважаючий настрій школяра. Зовнішня вираженість емоційних переживань. Емоційна стійкість в напруженій обстановці і при невдачах. Характер емоційної реакції на педагогічні дії. Розвиток вищих почуттів (моральних, інтелектуальних, естетичних). Глибина і стійкість почуттів. Уміння стримати емоційні переживання і змінювати їх. Вольові особливості: цілеспрямованість, самостійність, ініціативність, рішучість, наполегливість, самовладання, моральна вихованість волі та ін.
13. Педагогічні рекомендації. Вказати необхідні рекомендації для поліпшення виховної роботи з учнями (побажання на адресу учителів, батьків, класного і шкільного колективу, а так само на адресу самого школяра).